

Қысқаша әдіснамалық түсініктемелер

Жыл басына ағымдағы бағалау - халық санағының соңғы қорытындысы негізінде есептеліп, оған сол аумақта туылғандары мен тұрақты тұрғылықты орынға келгендерінің саны жыл сайын қосылып отырады да, одан сол аумақта өлгендері мен тұрақты тұрғылықты орынға кеткендерінің саны шегеріледі. Өткен жылдардағы халық санының ағымдағы бағасы кезекті санақ қорытындысы негізінде нақтыланады.

Халықтың табиғи өсімі – белгілі бір кезеңде тірі туылғандар мен өлгендер санының арасындағы айырмашылығына тең. Табиғи өсім оң шамада болуы мүмкін, егер туылғандар саны өлгендер санынан асып түссе, немесе кері жағдайда – теріс (табиғи азаю).

Халықтың көші-қоны өсімі – белгілі бір кезеңде осы аумаққа келгендер саны мен сыртқа кеткендер санының арасындағы айырмашылығына тең. Көші-қоны оң шамада (егер келгендер саны кеткендер санынан көп болса), немесе теріс болуы мүмкін (егер келгендер саны кеткендер санынан аз болса). Соңғы жағдайда көші-қоны жылыстауы орын алады.

Туудың жалпы коэффициенті - бала туылу қарқындылығының барлық халыққа қатынасы бойынша анықталатын көрсеткіш. Жыл бойына тірі туылғандардың жалпы санының халықтың жылдық орташа санына қатынасын көрсетеді. Әдетте, 1000 халыққа шаққанда есептеледі.

Туудың жасына қарай коэффициенттері белгілі бір жас тобындағы әйелдердің бір жылда босанғандарының санының осы жаста әйелдердің орташа жылдық санына қатынасы ретінде есептеледі. 20 жасқа дейінгі жас топтары үшін коэффициентті есептеу кезінде бөлгіш ретінде 15 - 19 жасқа дейінгі әйелдер саны алынады. 15-49 жас тобы үшін коэффициентті есептеген кезде, алымына барлық босанғандар, сонымен қоса 15 жасқа дейінгі, сондай - ақ 50 және одан ересек жаста босанған әйелдер саны енгізіледі.

Өлімнің жалпы коэффициенті – халықтың өлімінің қарқындылығын анықтайтын көрсеткіш. Жыл бойына өлгендердің жалпы санының халықтың жылдық орташа санына қатынасын көрсетеді. Әдетте 1000 халыққа шаққанда есептеледі.

Туылған кезде халықтың күтілетін өмір ұзақтығы - бұл ұрпақтың бүкіл өмірінде әр жас тобындағы өлім-жітім деңгейінің көрсеткіші есептік жылдағыдай деңгейде өзгеріссіз қалатын жағдайда осы ұрпақтан туған бір адамның өмір сүретін жасы.

Нәресте өлімінің коэффициенті – 1 жасқа дейінгі балалар өлімінің деңгейін анықтайтын көрсеткіш. 1 жасқа дейінгі өлгендер саны тірі туылғандар санына қатынасымен есептеледі. Осы күнтізбелік жылы өлген нәрестелер арасында өткен күнтізбелік жылы туған балалар да болуы мүмкін, сондықтан осы күнтізбелік жылы нәресте өлімінің көрсеткіштерін осы жылы және өткен күнтізбелік жылы туған ұрпақтар үшін есептеп жүргізіледі.

Халықтың көші-қоны – тұрғылықты орнын ауыстыра отырып, сол немесе басқа өңірдің шекарасы арқылы адамдардың (көшіп-қонушылардың) қозғалуы. Келулер мен кету саны ИМ келіп түсетін халықты тұрақты тұратын жеріне тіркеу және тіркеуден алу туралы мәліметтерін өңдеу нәтижесінде анықталады.

Некелер мен ажырасулар (некенің бұзылуы) туралы ақпарат АХАТ органдары жасаған азаматтық хал актілері жазбаларындағы мәліметтерді статистикалық өңдеуге негізделген. Кестедегі деректер АХАТ органдарында тіркелген неке мен ажырасу жағдайларын ғана қамтиды.

Некеге тұрғандардың жасы некеге тіркелу уақыты мен туған уақыты аралығындағы уақытпен есептеліп шығарылды.

Сізге толығырақ ақпарат қажет пе?

Сіз республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуының барлық негізгі индикаторларын Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының www.stat.gov.kz Интернет-ресурсынан таба аласыз.

Жыл сайынғы қыркүйек айында шығарылатын «Қазақстанның демографиялық жылнамалығы» статистикалық жинағы «Ресми статистика»/«Жарияланымдар»/«Статистикалық жинақтар» бөлімінде орналас-тырылады. Сондай-ақ, «Ресми статистика»/«Салалар бойынша»/«Демо-графиялық статистика» бөлімінде «Қазақстан Республикасы халқының жынысы мен жекелеген жас топтары бойынша саны», «Қазақстан Республикасы халқының жекелеген этностар бойынша саны», «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық бірлігі» (жылына 2 рет), «Қазақстан Республикасы халқының күтілетін өмір сүру ұзақтығы», «Жас топтары бойынша туу коэффициенттері» және т.б. бюллетендер мен жедел ақпараттар орналастырылған.

Сіздің басқа да сұрақтарыңыз бар ма?

Әлеуметтік және демографиялық статистика департаментіне хабарласыңыз:

Нұрлан Еркенұлы Ханжігітов
Департамент директоры
Тел. +7 7172 749061
E-mail: n.khanzhigitov@aspire.gov.kz

Біздің мекенжайымыз:
010000, Қазақстан Республикасы
Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік ел, 8
Министрліктер Үйі, 4 кіреберіс
Ақпараттық қызмет: +7 749010, 749011
Факс: +7 7172 749546
E-mail: e.stat@aspire.gov.kz
Интернет-ресурсы: <http://www.stat.gov.kz>

Таралымы: 300 дана

Қазақстан Республикасы
Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі
Ұлттық статистика бюросы

www.stat.gov.kz

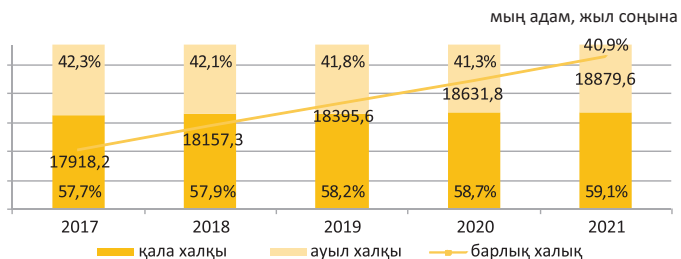
Қазақстанның демографиялық дамуы

Сіз білесіз бе...

- 2020 жылдың күтілетін өмір ұзақтығы бойынша ең жоғары деңгейі 74,02 жас Алматы қаласында, ал ең төменгі – 69,90 жас Солтүстік Қазақстан облысында құрады
- 2020 жылы Қазақстанда статистикалық есеп жүргізу жылдарындағы балалардың рекордтық саны туылды. 426,8 мың бала дүниеге келді.
- 2020 жылдың бір әйелдің барлық өмірінде туатын балаларының орташа санын сипаттайтын ең жоғарғы туудың жиынтық коэффициенті Түркістан облысында – 4,75, ал ең төмен деңгей Алматы қаласында – 1,86 құрады

Халық саны

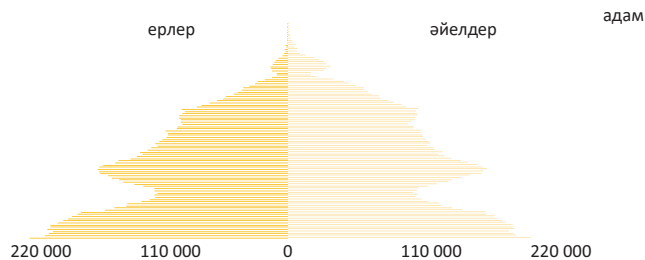

2021 жылдың басына еліміздегі халық саны 1 887 966 мың адам құрады. 2017 жылдың басымен салыстырғанда 961,4 мың адамға немесе 5,4% көп.

2021 жылдың басына этностар бойынша халықтың құрамы

	Қазақтар	Орыстар	Өзбектер	Ұйғырлар	Украиндар	Татарлар	Басқалар
Халық саны мың адам	13 029,2	3 478,3	620,3	278,9	256,7	199,4	1 016,8
пайызбен	69,0	18,4	3,3	1,5	1,4	1,1	5,3

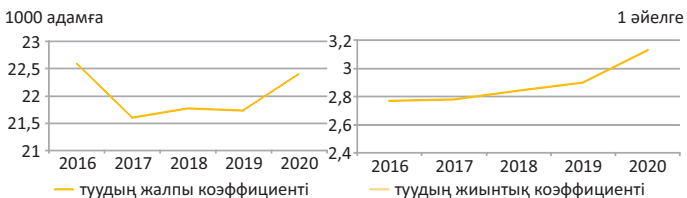
2021 жылдың басына жас және жынысы бойынша халықтың құрамы

Туылу кезектілігіне қарай туғандар

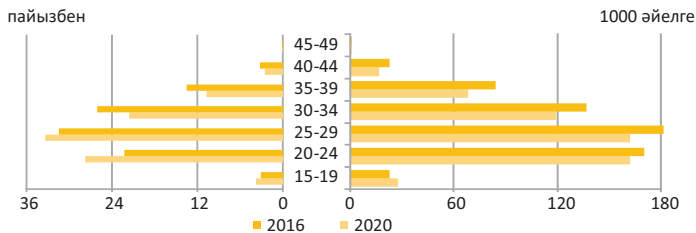
	Барлық туылғандар	Одан				көрсетілмеген
		бірінші	екінші	үшінші	төртінші және одан жоғары	
2016	400 694	129 749	116 467	80 812	65 224	8 442
2017	390 262	117 449	114 393	86 174	72 195	51
2018	397 799	116 434	111 820	91 096	78 415	34
2019	402 310	114 174	108 480	92 236	87 381	39
2020	426 824	114 318	105 217	95 045	112 030	214

Туу коэффициенттерінің серпіні

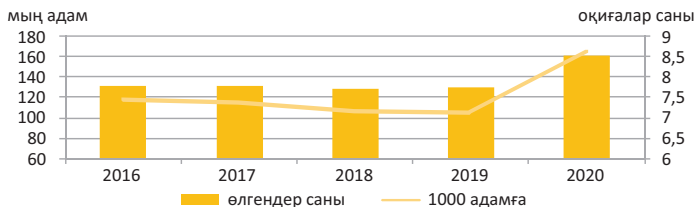

	2016 жыл	2020 жыл
Аналардың туғандағы орташа жасы	25,2 жас	25,3 жас

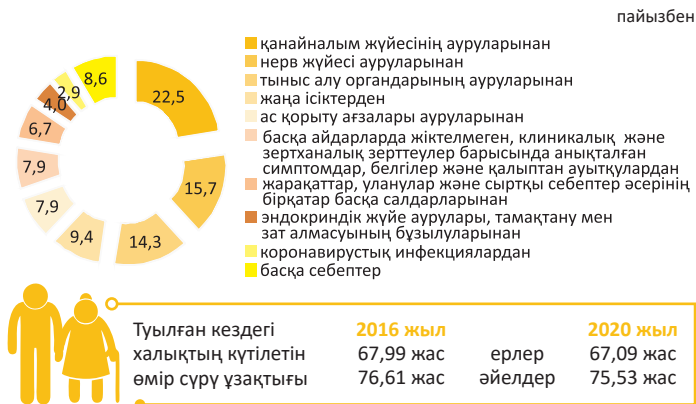
Анасының жасына қарай туу

Халықтың өлім көрсеткіштері

2020 жылғы өлім-жітімнің негізгі себептері

5 жасқа дейінгі балалар арасындағы өлгендер

	2016	2017	2018	2019	2020
1 жасқа дейінгі өлгендер саны, адам	3 438	3 109	3 184	3 360	3 286
1000 туғандарға	8,59	7,93	8,03	8,37	7,77
5 жасқа дейінгі өлгендер саны, адам	4 325	3 997	4 021	4 300	4 016
1000 туғандарға	10,79	10,24	10,11	10,69	9,41

Некелер мен ажырасулар

	2016	2017	2018	2019	2020
Некелер саны	141 702	141 791	137 797	139 504	128 839
1000 адамға	7,96	7,86	7,54	7,54	6,87
Ажырасулар саны	51 993	54 626	54 797	59 796	48 002
1000 адамға	2,92	3,03	3,00	3,23	2,56

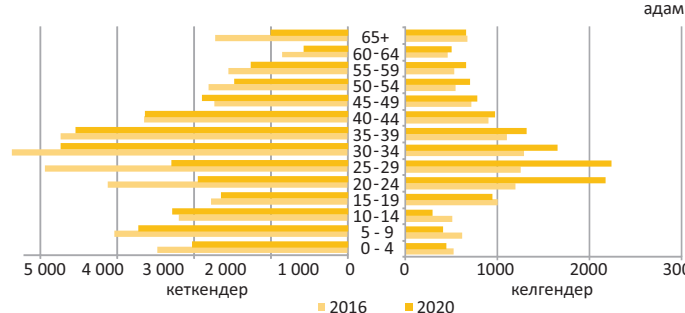
Бірінші некеге тұрғандардың орташа жасы

Халықтың көші-қоны

	2016	2017	2018	2019	2020
Барлық көші-қон					
Келгендер	630 649	946 415	900 931	1 122 507	856 570
Кеткендер	651 794	968 545	930 052	1 155 477	874 288
Көші-қон айырымы	-21 145	-22 130	-29 121	-32 970	-17 718
Ішкі көші-қон					
Келгендер	616 894	930 820	888 184	1 110 252	845 200
Кеткендер	616 894	930 820	888 184	1 110 252	845 200
Көші-қон айырымы	-	-	-	-	-
Сыртқы көші-қон					
Келгендер	13 755	15 595	12 747	12 255	11 370
Кеткендер	34 900	37 725	41 868	45 225	29 088
Көші-қон айырымы	-21 145	-22 130	-29 121	-32 970	-17 718
ТМД елдері					
Келгендер	10 644	11 292	10 055	9 401	8 277
Кеткендер	31 238	33 718	37 736	40 927	25 747
Көші-қон айырымы	-20 594	-22 426	-27 681	-31 526	-17 470
Басқа елдер					
Келгендер	3 111	4 303	2 692	2 854	3 093
Кеткендер	3 662	4 007	4 132	4 298	3 341
Көші-қон айырымы	-551	296	-1 440	-1 444	-248

Жас құрамына қарай сыртқы көші-қон

2020 жылғы келу және кету елдері бойынша халықтың көші-қоны

